

eddig nádas volt rajta. A géppel kiásott négyzet alakú gödör méretei kb. 60×60 m, mélysége 80–100 cm az eredeti felszíntől.

A gödör ÉNy-i sarkában egy – a találók elbeszélése szerint – fejjel ÉNy-nak tájolt, szabályosan fekvő (?) emberi váz került elő, keresztbe fektetett (?) láb-szárral. A csontokat a földből kiszedték, én már csak a sírgödör vonalát és néhány, a földben hagyott csontot tudtam regisztrálni. A váz környékén több, késő bronzkori edény töredékét gyűjtötték össze, amelyeknek valószínűleg nincs közük a temetkezéshez. A kiásott medence Ny-i részében nagyszámú sötét elszíneződés, koromfolt, kő (helyi vagy a környékről származó homokkő, mészkő, andezit) látható, késő bronzkori kerámia, állatcsontok és helyenként embercsont töredékek gyűjthetők. Ez alapján úgy tűnik, hogy egy késő bronzkori teleppel és egy ismeretlen korú temetővel van dolgunk.

A halastó medencéjének kiásása során a gödör DNy-i sarkában egy föld alatti csatornát bolygatott meg a földásó gép. Kb. 120–150 cm széles, földbe ásott árok-ról van szó, amelynek a falait faragott homokkövekkel bélelték ki. A homokkőlapok a csatorna mindkét oldalán lefektetett, irányával párhuzamos, mintegy 20 cm széles fagerendákra támaszkodnak. A homokkő falon téglákból rakott, szépen megépített boltív látható. A téglák nagysága 31×15×5,5 cm, bélyeget nem láttam egyiken sem. A csatornából víz csordogál, s valószínűleg további víz bevezetését szolgálják az oldalfalakon látható, a homokkőbe vágott ovális nyílások. A föld alatti csatorna az előkerülés helyén K-Ny-i irányban halad, majd innen 8–10 m-re Ny-ra iránya megtörik, és ÉK felé fut tovább felfelé. A csatorna funkciójáról, koráról a faluban a legrégebb családok sem tudnak, de több legenda is fűződik az alagúthoz, amely a közeli csővári várba vezet.²¹ A csatornára már többször is rábukkantak (adatokkal igazolhatóan az 1930-as években), ami helytörténeti monográfiából és a szomszédos Acsára való dr. Patay Pál szóbeli közléséből is kiderül. A helybeliek szerint hóolvadáskor a csatorna feletti hó hamarabb elolvad, ezért a megfelelő időben végzett légi felderítés további információt szolgáltatna a csatorna irányáról és funkciójáról. A téglák alapján a középkornál későbbinek tűnik, az alapján pedig, hogy már az 1930-as években, sőt emberemlékezet óta sem tudtak, s tudnak valódi funkciójáról, a 19. század közepe előtt építhették ki.

Az emberi váz csontjait, a mellette talált és a területen összegyűjtött bronzkori cserepeket, valamint egy téglát a csatorna boltívából az aszódi múzeumba szállítottam.

KULCSÁR VALÉRIA

285. Regéc, Vár

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kk

A várom állagmegóvásához kapcsolódóan kezdtük meg a terület régészeti vizsgálatát. A feltárás a vár É-i, a 17. századi leltárakban Felsővárnak nevezett szakaszán zajlott. Az É-i sziklatömböt elfoglaló téglalap alaprajzú, kétszintű toronyról kiderült, hogy azt a 16. században teljesen újjáépítették. A torony területéről – a 16–17. századi leletek mellett – csupán egyetlen darab 13–14. századi edénytöredék került elő, így az építmény pontos kora egyelőre kérdéses. Mindenesetre a környező falak relatív kronológiájában a toronynak a 16. századi átépítéssel nem érintett alsó falszakaszai a legkorábbiak.

A torony ÉK-i sarkához a 16. század 30-as éveiben egy háromszintes kerek védőművet építettek (ezzel kapcsolatban építették át a tornyot is) háromágú lőrésekkel. A védőműnek csupán alsó szintje maradt meg, az is csak részben.

A toronytól D-re kisebb udvart tártunk fel – egyelőre csak részben. Az udvart K, Ny és D felől kétszintes épületek övezték, melyeknek csupán pinceszintjei maradtak meg. Ezeket részben már megtisztítottuk az omladéktól, s a teljesen kitakarított helyiségek utolsó járószintjét kutatóárok-kal vágtuk át. Sem az omladékból, sem a kutatóárkok által vizsgált vékony kultúrrétegekből nem került elő 15. századinál régebbi leletanyag. Mindezek alapján egyelőre nem állítható, hogy az először 1307 körül említett regéci vár legkorábbi magja bizonyosan ezen a részen állt volna. Mindazonáltal a kérdés itt is további kutatást igényel.

Jórészt feltártuk a vár ÉNy-i felén álló, veszélyesen megroggyant négyzetes alaprajzú védőmű, „bástya” belső terét is. A szűk kazamatafolyosóval rendelkező, felső részén gyilokjáróval ellátott erődítés legkorábban a 16. század utolsó éveiben keletkezhetett.

A vizsgált területeken igen gazdag, jórészt 17. századi leletanyag (köztük sok kályhacsempe) került elő. Kiemelkedő jelentőségű, hogy több török falicsempe-, úgynevezett bokálytöredék is előkerült.

SIMON ZOLTÁN

286. Regöly határa

(Tolna megye) Kö

A településen 1999. december 8-án végeztünk légi felderítést, 2000. március 7-én és 9-én pedig terepbejárást.

Csikólegelő K-i vége: Légi fotón foltok láthatók az ártérből kiemelkedő területen. Leleteket nem találtunk a réten, ellenben találtunk két vissza nem temetett, légi fotón is látható kutatóárkot (talán Szabó Géza, szekszárdi régész ásatásának maradványai).

Erdei-tábla: A Keszőhidegkúti Kapos-hídtól Ny-DNy-ra, kb. 250–300 m-re, a Keszőhidegkút–Regöly úttól D-re, a Kapos felé meredeken leszakadó domb peremén és lapos tetején, kb. 80×150 méteres foltban középkori (14–15. sz.) edénytöredékeket, valamint 3–4 kiszántott kemence vöröses foltját találtuk meg.

21 LAMI I.: Fejezetek Püspökhátvan múltjából. Püspökhátvan 1997, 97.

Koppány-híd: A Koppány árteréből 1–2 méterre kiemelkedő dombon a megismételt terepbejárás két patintott kőeszközt eredményezett. Más leleteket nem találtunk, bár légi fotón a dombon és tőle K-re foltok láthatók.

2000. június 22-én és július 1-jén újabb légi felderítést végeztem a település fölött.

Majsa: Középkori település (Majsa falu) nyomát tudtam lefényképezni.

BERTÓK GÁBOR

287. Répcelak, Galagonyás

(Vas megye) B, LT, Rő, Á

A leletmentés a Kapuvár–Répcelak gázvezeték építését megelőzően folyt, a gázvezeték nyomvonalának 16+850 és 17+100 szakasza között. A terepbejárásakor a Répce ártéri síkjából kiemelkedő hosszú dombhát K-DK-i lejtőjén sűrű cserépszóródást figyeltünk meg, mely őskori településre utal. Maga a telep legalább 500 m hosszú, az egykori Répce-meder jobb partján húzódik végig. A mai terepalakulatok több helyen is megbolygatták (temető, vasúti töltés, földút). A lelőhely központi, legsűrűbb része a mai temető kiemelkedő dombja. A kerámiadarabok mellett salakdarabokat és kőeszköz készítésére utaló nyomokat is találtunk. A lelőhely legdélibb területén római tegulák kerültek elő.

Az ásatás, pontosabban leletmentés 2000. május 17. és 23. között zajlott, 77 objektumot sikerült feltárni. Csak a vezeték és biztonsági sáv területén, azaz 7 m szélességben kutathattuk meg a területet. A kora bronzkori Makó kultúrájának csak szórványos leletanyagát találtuk meg. A késő bronzkori telep igen nagy kiterjedésű; tároló vermek, szemétködrök, kutak, gazdasági épületek kerültek elő, valamint igen sok kerámia. A kelták jelenlétére néhány szórványos kerámiatöredék és egy üvegkarperec-darab, a rómaiak nyomaira néhány objektum utal. A folyóhoz legközelebb eső részen kora középkori falu nyomait találtuk; házakat, kemencéket, szemétködröket, műhelyködröt, a telket határoló kerítések, árkok nyomait tártuk fel. A leletanyag a szombathelyi Savaria Múzeumba került.

FARKAS CSILLA

288. Répceszemere, Dénesfai útra-dűlő

(Győr-Moson-Sopron megye) B, Rő, Kő

2000. február 7-én helyszíni szemlét folytattunk az építendő Kapuvár–Répcelak gázvezeték nyomvonalában. A soproni Régészeti Adattárban nyilvántartott lelőhelyet megtaláltuk a Dénesfai-határra-dűlő mellett.

A MOL középnyomású gázvezeték-fektetési munkái során 2000. április 20. és május 19. között került sor a lelőhely feltárására. Az előzetes terepbejárások során kovapengéket és szórványosan őskori, valamint római és középkori cserepeket gyűjtöttünk. A 450 m hosszan, 7 m szélességben kihumuszolt területen feltárt 40 ob-

jektumból mindössze 3 bizonyult késő bronzkorinak. A római korból 2 kút, egy földbe mélyített építmény, egy kis szabadtéri kemence sütőfelülete és munkagödre, valamint egy nagyobb, oszlopsorokból kirajzolódó, háromosztatú építmény került elő. A leletanyag a gazdaságot a 2–3. századra keltezi.

EGRY ILDIKÓ

289. Rigyác, Alsó mező

(Zala megye) R, LT, N

Az M7 autópálya nyomvonalán regisztrált 74. sz. lelőhelyen az október 3-án kezdett munka során összesen 2753 m² területet tártunk fel. Először a tengellyel párhuzamosan K-ről, a dombtetőről indulva egy 2 m széles kutatóárkot tártunk fel a domb aljáig. A dombtetőn talált java rézkori (Balaton-Lasinja) településobjektum körzetében egy nagyobb területet letisztítottunk, amely teljesen negatívnak bizonyult.

A domboldalon csak egy ugyancsak őskori hulladékgödör legalját sikerült megfigyelnünk. Ebből adódott a következtetés, hogy a dombtető legfeljebb ritkán lakott lehetett, a domb meglehetősen meredek oldalán viszont az elmúlt évezredek során az erózió, majd a szántás megsemmisítette az egykori településjelenségek döntő többségét. Ezt igazolta, hogy további objektumokat a domb alján találtunk. A vastag, helyenként több, mint 1 m vastag eróziós rétegben másodlagos helyzetben helyenként sok lelet található. Előke-
rültek olyan elszíneződött jelenségek, amelyek árkoknak tűntek, csak utólag derült ki, hogy ezek geológiai jelenségek.

A beszámozott 19 objektum közül 10 bizonyult régészeti jelenségnek. A már említett két rézkori objektumon túl egy gödörből késő vaskori – LT A – kelta kerámiatöredékek kerültek elő, hét gödörből pedig késő népvándorlás kori leleteket sikerült megmentenünk. Ezek többsége természetesen kerámiatöredék, de találtunk egy nyitott végű ezüst függőkarikát, egy sarlótöredéket, és egy ép rugós ollót.

MÜLLER RÓBERT

290. Röske, Madarász-tó

(Csongrád megye) Kk

2000. április 20-án felkerestek a határőrségtől azzal, hogy Röske mellett emberi maradványokat találtak.

Elmondás szerint a téli nagy belvizek miatt márciusban a vízügy tereprendezést végzett, és ennek során többek között a Madarász-tói főcsatornát is tisztították. A munkálatokhoz homokot is felhasználtak, azt azonban nem működő homokbányákból hozták, hanem helyben termelték ki. Ennek során egy késő középkori temető néhány sírját bolygatták meg.

A bányászás során fellelt emberi csontvázak közül kettőt a határőrök maguk tártak fel, és szedtek ki a bányafalból. Egy harmadik csontváz kilátszó csontjait azon-